

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ZANA VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

(Başvuru No. 51002/99 ve 51489/99)

KARAR (Dostane Çözüm)

STRAZBURG

11 Ocak 2005

İşbu karar bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Zana ve diğlerleri / Türkiye davasında,

Başkan

J.-P.Costa,

Yargıçlar

I. Cabral Barreto,

R. Türmen,

V. Butkevych,

M. Ugrekhelidze,

E. Fura-Sandtröm,

D. Jociene,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* S. Dolle'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 7 Aralık 2004 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşları Leyla Zana, V. Turhan ve H. Geylani'nin ("başvuranlar") 6 Ağustos 1999 ve 15 Temmuz 1999 tarihlerinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları iki başvuru (No. 51002/99 ve 51489/99) bulunmaktadır.

2. Başvuranlardan Leyla Zana, Ankara Barosuna bağlı Avukat Y.Alataş; V.Turhan ve H.Geylani ise Ankara Barosuna bağlı Avukatlar N.Özmen ve B. Buran tarafından temsil edilmektedirler. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

3. Başvuranlar, Sözleşme'nin 10. maddesine dayanarak, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasında bildirilen bağımsızlık ve tarafsızlık gereklerini

karşılamayan bir Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından mahkûm edildiklerini ve ifade özgürlüğü haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

4. Başvuru, Üçüncü Bölüme iletilmiştir (İçtüzüğün 52. maddesinin 1. fıkrası). Üçüncü Bölüm bünyesinde, davaları incelemekle görevli olan Daire (Sözleşme'nin 27. maddesinin 1. fıkrası), İçtüzüğün 26. maddesinin 1. fıkrasına uygun olarak oluşturulmuştur.

5. Daire 29 Nisan 2004 tarihli kararla, başvuruları birleştirmeye (İçtüzüğün 42. maddesinin 1. fıkrası) ve kısmen kabul edilebilir olarak açıklamaya karar vermiştir.

6. Yazı İşleri Müdürü 2 Temmuz 2004 tarihinde, yapılan yazışmalar sonrasında, Sözleşme'nin 38. maddesinin 1. fıkrasının b) bendi anlamında dostane çözüm önerisinde bulunmuştur. Veysel Turhan ve Hamit Geylani 23 Temmuz 2004; Leyla Zana 5 Kasım 2004; Hükümet ise 9 Eylül 2004 tarihinde dostane çözümü kabul ettiklerini beyan eden resmi deklarasyonlar sunmuşlardır.

7. Mahkeme 1 Kasım 2001 tarihinde, bölümlerinin kuruluşunu değiştirmiştir (İçtüzüğün 25. maddesinin 1. fıkrası). Mevcut başvuru, yeni oluşturulan İkinci Bölüme iletilmiştir (İçtüzüğün 52. maddesinin 1. fıkrası)

OLAYLAR

8. Başvuran Leyla Zana 1961 doğumlu olup, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan DEP (Demokrasi Partisi) eski milletvekilidir. Başvuran Veysel Turhan 1968 doğumlu olup, HADEP (Halkın Demokrasi Partisi) eski Siirt İl Başkanıdır. Başvuran Hamit Geylani 1947 doğumlu olup, HADEP eski Genel Sekreteridir.

9. HADEP'in aylık bülteninin Ocak 1997 tarihli sayısında, başvuran Leyla Zana'nın imzasıyla "Geciken Bülten" başlıklı bir makale

yayımlanmıştır. Öte yandan, bültenin yine söz konusu sayısında, başvuranlar Veysel Turhan ve Hamit Geylani, “*Halkın Demokrasi Partisi 2. Olağan Büyük Kurultayı Sonuç Bildirgesi*”ni yayımlamışlardır.

10. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet savcısı (“Cumhuriyet savcısı”) 9 Mayıs 1997 tarihinde, başvuranları, ırk ve bölge farklılığı gözeterek halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmekle ve Devletin milli birliği ve toprak bütünlüğüne karşı bölücü propaganda yapmakla suçlamış ve Ceza Kanunu’nun 312. maddesinin 2. fıkrası uyarınca mahkûmiyetlerini talep etmiştir.

11. Başvuran Leyla Zana, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesine (“Devlet Güvenlik Mahkemesi”) sunduğu 17 Şubat 1998 tarihli savunmasında, üzerine atılı suçlamaları kabul etmemiş ve yalnızca toplumun sorunları ile ilgili görüşlerini açıkladığını ifade etmiştir. Başvuran öte yandan, Sözleşme’nin 9, 10 ve 14. maddelerine dayanarak, Kürt olması nedeniyle hakkında soruşturma açıldığını ileri sürmüştür.

12. Başvuranlar Veysel Turhan ve Hamit Geylani, Devlet Güvenlik Mahkemesine sundukları 14 Temmuz 1998 tarihli savunmalarında, üzerlerine atılı suçlamaları kabul etmemişler ve yalnızca devletin uygulamalarını eleştiren politik eleştirilerde bulunduklarını ifade etmişlerdir.

13. Biri asker kökenli olmak üzere üç hâkimden oluşan Devlet Güvenlik Mahkemesi 17 Eylül 1998 tarihli kararla, 4126 sayılı Kanunla değiştirilen 3713 sayılı Kanun’un 8. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, bölücü propaganda yapma nedeniyle bir yıl dört ay hapis ve para cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme öte yandan, başvuranı, Ceza Kanunu’nun 312. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, sosyal sınıf, ırk ve bölge ayrımcılığı gözeterek halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme nedeniyle iki yıl hapis ve para cezasına mahkûm etmiştir.

14. Yargıtay, 8 Şubat 1999 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

15. Mahkeme 10 Eylül 2004 tarihinde Hükümetin deklarasyonunu almıştır. Deklarasyon metni aşağıdaki şekildedir:

“1. Hükümet, Ceza Kanunu’nun 312. maddesi ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 8. maddesi bağlamında açılmış davalar ile ilgili olarak Türkiye tarafından Sözleşme’nin ihlal edildiğinin Mahkeme tarafından birçok defa tespit edildiğini kaydetmektedir. Hükümet bu bağlamda, 51002/99 ve 51489/99 No.lu başvurularda bulunulması akabinde, Ceza Kanunu’nun söz konusu hükmünün, 6 Şubat 2002 tarihinde 4744 sayılı Kanunla değiştirildiğinin ve Terörle Mücadele Kanunu’nun yukarıda anılan hükmünün 19 Temmuz 2003 tarihinde 4928 sayılı Kanunla kaldırıldığının altını çizmektedir.

2. Hükümet öte yandan, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 23 Temmuz 2001 tarihinde kabul edilen (Tavsiye Kararı DH (2001)106) geçici Tavsiye Kararında amaçlanan ve mevcut davadakine benzer koşullarda alınan bireysel tedbirlere atıfta bulunmaktadır.

3. Hükümet, davanın temelindeki 51002/99 ve 51489/99 No.lu başvuruların dostane çözüme kavuşturulması amacıyla, *ex gratia*, her türlü zarar ile masraf ve giderler için, başvuran Leyla Zana’ya 9.000 (dokuz bin) avro; her türlü zarar için, başvuranlar Veysel Turhan ve Hamit Geylani’nin her biri için 7.000 (yedi bin) avro, masraf ve giderler için ise müştereken 1.500 avro (bin beş yüz) ödemeyi teklif etmektedir.

Bu meblağlar, ilgili dönemde yürürlükte olan vergi yükünden veya her türlü vergiden muaf tutulacaklar ve başvuranlar ya da temsilcileri tarafından bildirilen banka hesabına avro olarak yatırılacaktır. Bu miktarlar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 39. maddesi uyarınca verilen Mahkeme kararının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenecektir. Bu ödeme, davanın kesin bir şekilde sona ermesini sağlayacaktır. Belirtilen süre içinde ödenmediği takdirde, Hükümet, sürenin sona erdiği tarihten itibaren söz konusu miktarların fiili olarak ödenmesine kadar geçen süre için, Avrupa Merkez Bankası’nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faizi uygulayacağını taahhüt etmektedir.

4. Öte yandan, kararın açıklanmasından sonra, Sözleşme’nin 43. maddesinin 1. fıkrası uyarınca davanın Büyük Daire’ye gönderilmesi talebinde bulunmayacağımı taahhüt ederim.

16. Mahkeme 26 Temmuz 2004 tarihinde, başvuranlar Veysel Turhan ve Hamit Geylani’nin temsilcisi tarafından imzalanan aşağıdaki deklarasyonu almıştır:

“Başvuranlar Veysel Turhan ve Hamit Geylani’nin temsilcisi olarak, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde derdest olan 51489/99 No.lu başvuruya konu olan davada dostane çözüme varmak amacıyla, karşılıksız olarak, her türlü zarar için başvuruların her birine 7. 000 avro (yedi bin) ve yargılama gider ve masrafları için başvuranlara müştereken 1. 500 avro (bin beş yüz avro) ödemeyi taahhüt ettiğini beyan ederim.

Bu miktar, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilecek ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 39. maddesine uygun olarak verilen Mahkeme kararının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenecektir. Sürenin sona erdiği tarihten söz konusu miktarların fiili olarak ödenmesine kadar geçen süre için, Avrupa Merkez Bankası’nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faiz uygulanacaktır.

Bu teklifi kabul ediyor ve Türkiye aleyhine yapılan başvuruya dayanak oluşturan olaylarla ilgili diğer her türlü iddiadan vazgeçiyorum. Davanın kesin bir şekilde sona erdiğini bildiriyorum.

İşbu deklarasyon, Hükümet ve başvuranların vardıkları dostane çözüm kapsamında yazılmıştır.

Öte yandan, kararın açıklanmasından sonra, Sözleşme’nin 43. maddesinin 1. fıkrası uyarınca davanın Büyük Daire’ye gönderilmesi talebinde bulunmayacağımı taahhüt ederim.

17. Mahkeme 24 Kasım 2004 tarihinde, başvuran Leyla Zana’nın temsilcisi tarafından imzalanan deklarasyonu almıştır. İşbu deklarasyon aşağıdaki şekildedir:

“Başvuran Leyla Zana’nın temsilcisi olarak, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde derdest olan 51002/99 No.lu başvuruya konu olan davada dostane çözüme varmak amacıyla, karşılıksız olarak, kendisine 9. 000 avro (dokuz bin) ödeme yapmaya hazır olduğunu bildiririm.

Her türlü maddi ve manevi zarar ile masraf ve giderleri kapsayacak olan bu miktar, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilecek ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 39. maddesine uygun olarak verilen Mahkeme kararının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenecektir. Sürenin sona erdiği tarihten söz konusu miktarların fiili olarak ödenmesine kadar geçen süre için, Avrupa Merkez Bankası’nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faiz uygulanacaktır.

Bu teklifi kabul ediyor ve Türkiye aleyhine yapılan başvuruya dayanak oluşturan olaylarla ilgili diğer her türlü iddiadan vazgeçiyorum. Davanın kesin bir şekilde sona erdiğini bildiriyorum.

İşbu deklarasyon, Hükümet ve başvuranın vardıkları dostane çözüm kapsamında yazılmıştır.

Öte yandan, kararın açıklanmasından sonra, Sözleşme'nin 43. maddesinin 1. fıkrası uyarınca davanın Büyük Daire'ye gönderilmesi talebinde bulunmayacağımı taahhüt ederim.

18. Mahkeme, tarafların dostane çözüm anlaşmasına vardıklarını kaydetmektedir (Sözleşme'nin 39. maddesi). Mahkeme, dostane çözüm yolunun, işbu Sözleşme ve Protokolleri ile tanınan insan haklarına saygı ilkesinden esinlenilerek oluşturulduğu teminatını vermektedir (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrası - *in fine* ve İçtüzüğü'nün 62. maddesinin 3. fıkrası).

19. Bu nedenle, başvurunun kayıttan düşürülmesi uygundur.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruyu kayıttan düşürmeye;
2. Tarafların, davayı Büyük Daire'ye gönderme talebinde bulunmayacaklarına dair taahhütlerini dikkate almaya *karar vermiştir*.

Fransızca olarak yazılan işbu karar Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları gereğince 11 Ocak 2005 tarihinde tebliğ edilmiştir.

S. DOLLÉ

Yazı İşleri Müdürü

J.-P. COSTA

Başkan